

■ DECES GALANT

de Alexandru Popescu

Data premierei : 23 ianuarie 1975.

Regia : Gheorghe Miletineanu.

Scenografia : Paul Salzberger.

Distribuția : MARILENA TARAS
(Mătușa Olga) ; LARISA STASE MU-
REȘAN (Irina) ; ALEX. FIERĂSCU
(Andrei) ; SANDA SZOMORU (Ana
Maria Strihan) ; VASILE VARGANICI
și SEPTIMIU POP (Unchiul Dimitrie) ;
EMILIA DIMA JURCĂ (Anabella) ;
RADU CAZAN (Alexandru Colan).

Colectivul teatrului din Arad ne-a invitat la premiera pe țară a piesei *Deces galant* de Alexandru Popescu. Așadar scena arădeană lansează, din nou, o lucrare originală, contemporană. După ce am văzut la Arad premierele pe țară la *Iertarea* și *Vinovatul* de Ion Băieșu, apoi debutul dramaturgiei al lui Constantin Parachevescu cu *Baronul*, după ce, tot la Arad, s-a plămădit și *Viața e ca un vagon ?* de Paul Everac, iată că, tot aici, am asistat și la un act de lansare a

carierii de autor comic a lui Alexandru Popescu. Cine cunoaște primele lui scrieri — excelenta parabolă pseudo-istorică, *Croitorii cei mari din Valahia* și micile „bijuterii” destinate scenelor teatrelor de păpuși — nu rămîne surprins în fața acestei afirmații. Inclinația spre umor, spre explorarea comicului gingaș sau acid, reprezintă una din trăsăturile evidente ale lui Alexandru Popescu. Trezirea pe teritoriul dramei eroice (*Buna noapte nechemată*) evidențiază la el calitatea unui dramaturg polivalent, capabil să utilizeze registrele grave. Revenirea însă la uneltele ce îi sînt, pare-se, totuși, mai dragi și mai familiare ne ajută, și pe noi, să intuim mai limpede linia dominantă, dacă nu definitivă a dramaturgiei lui Alexandru Popescu, lirismul care conferă satirei sale o nuanță de blîndețe voioasă, sentimentul actualității, dublat de un moralism afirmat cu pondere și subtilitate.

Construită între farsă și comedie lirică (vădind ușoare urme de melancolie, particulară poeziei lui Mihail Sebastian), *Deces galant* are o idee excelentă : încrederea nelimitată în universul moral al omului, în buna lui credință, în puritatea și glasul bun al conștiinței sale. Timidul, naivul, prea delicatul și seninul profesor, doctor inginer Alexandru Colan, nu poate crede, și nu-și poate imagina, că și în socialism te mai poți întîlni cu manifestări degradate, cu conștiințe bolnave și caractere urite. Cînd viața îl pune față în față cu cîteva asemenea atitudini și manifestări nedemne, acest arhetip al codului moral pe care-l reclamă noua noastră orînduire, acest încrezător absolut în sistemul relațiilor noastre umane, le tratează ca pe niște nevinovate farse, sau ca pe niște simple șarje prietenești.

Structurată ca o partitură ușoară, de divertisment, piesa *Deces galant* reprezintă totuși

Scenă din spectacol

o utilă intervenție satirică împotriva deregărilor de comportament uman și social. Autorul nu își propune să cerceteze în profunzime fenomenele și psihologiile atacate; el nu ajunge nici la consecințele ultime pe care le poate genera în conștiința curată a eroului acțiunea nocivă a răului. Doar în subtext se evidențiază ironic, dincolo de replici, că alături de seninătatea imperturbabilă, de credința și siguranța absolută în frumusețea umană sînt necesare, totuși, și un dram de luciditate și atitudine realiste ceva mai active față de viață, de societate. „Cazul” inocentului Alexandru Colan, pus în bune și ingenioase situații de farsă, nu a fost totuși exploatat cu destul umor și efecte în raport cu premisele piesei, cu „pățaniile” omului cu „capul în nori”, desprins de realitate. Dincolo de această observație, se poate afirma că piesa e bine scrisă, fără elemente impure; e ingenioasă pe linia conceperii eroului comic, generoasă prin câteva învățăminte pe care le poate desprinde spectatorul. O undă de gingașă umanitate plutește, permanent, peste întâmplările mai puțin gingașe, uneori strident (deliberat!) absurde, provocate cu dezinvoltură de cei așezați în conflict cu morala și moralismul eroului. Bun observator al oamenilor, Alexandru Popescu se arată și un bun portretist și creator de personaje. Toate caracterele piesei sînt bine și pitoresc conturate în lumina unui realism care nu refuză nici exagerarea și nici fantezia și care se lasă bine, destul de firesc servite de umor. O calitate: dialogul. Replica e vie, spontană, directă. În căutarea comicului nu am întâlnit durtăți sau violențe de limbaj, grosolanii, sau vulgarități, care, din păcate, au început să se strecoare și să țină loc de comic în destule lucrări din zilele noastre.

Spectacolul arădean a fost încredințat regizorului Gheorghe Milețianu. După cum o dovedește și articolul său din caietul-program, regizorul a înțeles exact și ideea și trimiterile conflictului. Această exactitate s-a transmis și în munca pe scenă, în stabilirea exactă a relațiilor dintre interpreți. Plasînd spectacolul în limitele acestei precize înțelegeri s-a obținut, în totalitate, o agreabilă desfășurare a acțiunii, o suită de imagini impregnate cu haz măsurat. Grijă regiei de a nu contraveni intențiilor textului, ba chiar de a cenzura umorul, deja cenzurat al textului, preocuparea exagerată pentru ținuta decentă a montării a văduvit, pe alocuri, textul de strălucire, de dezvoltarea mai inventivă a premizelor comice oferite de autor. Montarea arădeană trăiește însă prin aerul ei de acuratețe, prin ritmul alert, prin autenticitatea tipologiei și prin jocul omogen. În rolul principal, Radu Cazan a sugerat cu haz reținut dominantă personajului, fără a izbuti însă să înfățișeze eroul cu toate nuanțele de farmec ingenuu și în toate gradele de candoare ce-l caracterizează. Larisa Stase Mureșan a punctat cu temperament și dezinvoltură frivolitatea unei gîscuțe (Irina), tendința spre căpățuială, fără muncă, pe spinarea credulilor. Talentata ac-

trită de dramă a echipei arădene ne-a demonstrat convingător disponibilitatea ei de a comunica cu publicul și pe calea comediei. Alexandru Fierăscu, în rolul unei lichelute simpatice, a fost, ca de obicei, bun, degajat și amuzant, fără mari eforturi. Marilena Taraș, a avut, în Mătușa Olga, o prezență autentică, subliniind cu note de umor gales caracterul urît și mîșchin al personajului, ascuns sub faldurile unei aparente omenii și false blîndeți. Foarte generos descris de autor, portretul Anabellei (odioasă afaceristă cu relații în mediul funcționarilor corupți, cu învîrteli aparent legale, nesățioasă profitoare de pe urma morților și a viilor) a fost schițat corect de Emilia Dima Jurcă, dar fără fantezia și inventivitatea comică pe care le presupune personajul.

Scenografia lui Paul Salzberger, utilă și atrăgătoare, cu excepția momentului de invadare a scenei cu lucruri și mobile, lipsită însă de semnificații percutant comice.

■ LUNA DEZMOȘTENIȚILOR

de Eugene O'Neill

Premiera : 4 ianuarie 1975.

Regia artistică : MIRCEA D. MOLDOVAN. Scenografia: EVA GYORFFY.

Distribuția : ELISABETA JAR-ROZOREA (Josie Hogan) ; (EUGEN TĂNASE (Phil Hogan) ; EUGEN ALIN MOTĂȚEANU (James Tyrone) IULIAN COPACEA (Mike Hogan) ; ION VARAN (T. Stedman Harder) ; Indrumarea artistică : DAN ALEXANDRESCU.

Am văzut la Arad *Luna dezmoșteniților*. Un spectacol care oferă un temei suficient pentru câteva concluzii referitoare la modul cum se joacă O'Neill la noi, și cum înțeleg unele teatre problema valorificării operelor de rezistență din marele repertoriu.

Față de literatura lui Arthur Miller, de dramaturgia lui Tennessee Williams și de prezența abundentă a unor scriitori americani de a doua și chiar de a treia mînă, — piesele lui O'Neill, unul dintre cei mai proeminenți creatori de tragedie modernă, și cel